

Plan

‘Goed gedrag’

op de Esdoorn

Versie juni 2024

Inleiding

In het plan 'Goed gedrag' staan alle afspraken betreffende onze preventieve aanpak, het Sociaal Emotioneel Leren (SEL) en de aanpak bij grensoverschrijdend gedrag.

In de wet Veiligheid op School staat dat scholen een veiligheidsbeleid moeten voeren, een intern contactpersoon moeten hebben en de beleving van veiligheid bij de leerlingen moeten meten.

Het **doel** van het plan 'Goed gedrag' is dat iedereen:

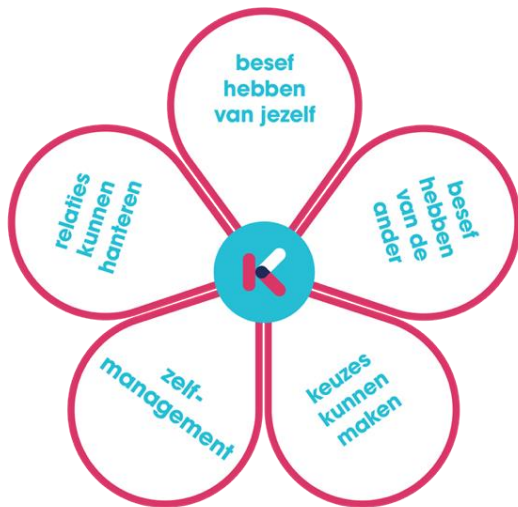
- Zich op school veilig voelt;
- Zijn eigen verantwoordelijkheden kent;
- Op de hoogte is van gemaakte (gedrags-)afspraken.

Het plan 'Goed gedrag' zal (in gedeelten) regelmatig besproken worden tijdens de vergaderingen.

Inhoudsopgave	
Inleiding	1
1. Kwink	3
1.1 Kwink Sociaal Emotioneel leren	3
1.2 Kwink voor burgerschap	4
2. Afspraken De Esdoorn	6
2.1 Afspraken.....	6
2.2 Preventiebeleid	6
3. Sociaal emotionele ontwikkeling IEP en Vensters.....	9
3.1 Sociaal emotionele ontwikkeling IEP en Vensters.....	9
3.2 Planning sociaal emotionele ontwikkeling IEP en Vensters	10
3.3 Aandachtspunten gedurende het schooljaar	11
4. Ondersteuningsstructuur Sociaal Emotionele Ontwikkeling.....	11
4.1 Algemeen.....	11
4.2 Communicatie met ouders/verzorgers	14
5. Anti-Pestprotocol	15
5.1 Waarom een anti-pestprotocol.....	15
5.2 Begripsbepaling	15
5.3 Een positief en sociaal veilig klimaat in de groep.....	18
5.4 Signaleren pesten	19
5.5 Interventies	20
5.6 Pestcoördinator en Vertrouwenspersoon.....	23
6. Schorsing en verwijdering	24
6.1 Algemeen.....	24
6.2 Ontzegging klas.....	24
6.3 Time-out	25
6.4 Schorsing	25
6.5 Verwijdering	26
Bijlagen	27
Bijlage 1 : Afspraken op De Esdoorn	27
Bijlage 2: Formulier voor ‘Hart en Handen’ na het invullen van IEP LVS	28
Bijlage 3: Formulier voor interventie op groepsniveau.....	28
Bijlage 4: Fases in groepsvorming	29
Bijlage 5: Signaleringskaart pesten.....	31
Bijlage 6: Signaleringslijst pesten	33
Bijlage 7: Verslaglegging pesten	34

1. Kwink

1.1 Kwink Sociaal Emotioneel leren

De Esdoorn werkt met de methode Kwink voor Sociaal Emotioneel leren.

Belangrijke kenmerken van Kwink:

- Helpt verstoring gedrag voorkomen;
- Werkt op basis van vijf fundamentele levensvaardigheden (competenties);
- Levert een veilige leer- en leefomgeving;
- Gericht op een positieve groepsaanpak;
- Verhoogt leeropbrengst taal, rekenen en lezen.

In het lesplan Kwink staat beschreven hoe de lessen Kwink worden gegeven.

Bij elke les hoort een *Kwink van de week*. Deze hangt op een centrale plek in de klas. Zo kan er tijdens de transitie regelmatig naar worden teruggegrepen. Dit zorgt voor het aanleren van goed gedrag. Kwinkslagen zijn technieken die leerlingen helpen uitvoering te geven aan de verschillende gedragscompetenties.

De Kwinkslagen

De vijf kwinkslagen zijn:

- **Aardigspreken:** helpt kinderen op een positieve manier met elkaar communiceren.
- **De keuzechecker:** deze helpt kinderen om zich bewust te zijn in de keuzes die ze hebben.
- **De verderkijker:** leert kinderen om zich in te leven in de ander
- **De zelfontspanner:** helpt een kind om doelgericht te werken aan een rustig gevoel. Om het gevoel van stress te doorbreken.
- **De zelfvertrouwer:** helpt kinderen te leren wat je niet en wel kunt en het vertrouwen dat dit voldoende voor de taken en situaties die op je afkomen.

Kwinkslagen onderbouw en middenbouw

Kwinklagen bovenbouw

De Kwinklagen hangen in op een vaste plek in de klas en in de gang. Zo worden kinderen regelmatig herinnerd aan de Kwinklagen.

Circus IK

Op De Esdoorn wordt op een uniforme manier over gedrag gesproken en op gedrag gereflecteerd. We gebruiken daarvoor 'Circus IK'. Kinderen kunnen een probleem op 3 manieren oplossen: proactief, agressief en passief. Op school gebruiken we daarvoor 3 werkwoorden.

- **Aanpakken:** proactief; vragen stellen/luisteren, samenwerken en overleggen.
*We leren kinderen stevig te staan, een rustige stem te gebruiken en oogcontact te maken.
Zelfvertrouwen uitstralen.
Ik doe als giraf, ik pak het probleem aan.*
- **Aanvallen:** agressief/vechtaanpak; slaan/schoppen, bijten/spugen, schelden en intimideren.
*We leren kinderen dat aanvallen een tijdelijk probleemoplossend effect heeft, het onderliggende probleem wordt niet aangepakt.
Ik doe als bok, ik val de ander aan.*
- **Verstoppen:** passief/vluchtaanpak; huilen, wegkruipen, niets doen.
*We leren kinderen dat het meestal niet helpt om je te verstoppen bij een probleem. We bieden leerlingen die regelmatig voor dit probleem-oplos-gedrag kiezen ondersteuning om een probleem aan te pakken.
Ik doe als struisvogel, ik verstop me.*

1.2 Kwink voor burgerschap

Wat is 'Burgerschap'?

Definitie van burgerschap volgens Curriculum.nu (2019):

'Burgerschapsonderwijs gaat over de ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers. Zij krijgen daarvoor kennis en vaardigheden aangeboden, ze worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen. De kern wordt gevormd door democratie en diversiteit, afgeleid van de wettelijke opdracht.'

Waarom werken we aan 'Burgerschap'?

Burgerschap leert kinderen, in de veilige oefenomgeving de eigen groep en school, belangrijke competenties over hoe je actief kunt meedoen aan onze pluriforme, democratische samenleving. Het is een samenleving die vraagt om mensen die vanuit eigen idealen, waarden en normen een actieve en positieve bijdrage willen leveren.

Sociaal-emotioneel leren biedt competenties die voorwaardelijk zijn voor en verwant zijn aan burgerschapscompetenties. Ze zijn dus niet los van elkaar te zien, maar er zijn aspecten van burgerschapsonderwijs die niet aan de orde komen bij SEL. Hiervoor gebruiken we de aanvullende burgerschapslessen van Kwink (Kwink voor burgerschap).

Doel van Burgerschap

Kwink voor Burgerschap:

- leert kinderen kennis, vaardigheden en houding aan om volwaardig te kunnen meedoen aan onze samenleving;
- laat kinderen ontdekken dat ze zelf een rol spelen in het vormgeven van onze samenleving;
- geeft inhoud aan de basiswaarden van onze democratische, pluriforme samenleving: vrijheid, gelijkheid en solidariteit;
- leert kinderen in gesprek te gaan met anderen en elkaars standpunten te bevragen waardoor kinderen hun eigen opvattingen kunnen ontwikkelen;
- leert kinderen met respect te luisteren naar de standpunten van anderen, ook als die standpunten afwijken van de eigen opvattingen;
- sluit aan op de nieuwe wet voor burgerschapsonderwijs op basisscholen en middelbare scholen (juni 2021).

2. Afspraken De Esdoorn

2.1 Afspraken

De Esdoorn hebben een vijftal vuistregels waar iedereen zich aan houdt:

1. *Wij zijn aardig voor elkaar en behandelen elkaar met respect*
2. *Wij zijn zuinig op mensen en materialen*
3. *Wij helpen elkaar*
4. *Wij lossen problemen op*
5. *Wij horen er allemaal bij*

Hiernaast hebben we een aantal schoolregels die vooral gaan over het gewenste gedrag in de verschillende ruimtes/omgeving in en buiten de school. Deze zijn:

Klas	<i>Ik heb een goede werkhouding en laat anderen ook hun werk doen</i>	<i>Ik heb een goede en actieve luisterhouding</i>	<i>Ik zorg goed voor mensen en spullen</i>
Gang	<i>Ik loop en werk rustig op de gang</i>	<i>Ik houd de gang netjes</i>	<i>Mijn jas en tas zijn op de afgesproken plek</i>
Buiten	<i>Ik los problemen op door aan te pakken</i>	<i>Ik houd mijn handen en voeten bij mijzelf en ik let op mijn taalgebruik</i>	<i>Ik zorg goed voor de materialen en de omgeving</i>
Toilet	<i>Ik ga zelfstandig naar het toilet op de momenten dat het mag</i>	<i>Ik houd het toilet schoon</i>	<i>Ik was mijn handen nadat ik naar het toilet ben geweest</i>

De schoolregels hangen zichtbaar in iedere groep en in algemene ruimtes in de school.

Zie bijlage: 1. Afspraken

2.2 Preventiebeleid

Preventief

Om ervoor te zorgen dat alle kinderen zich veilig voelen op De Esdoorn en Lichtenbeek werken we preventief. Wij willen zo verstorend gedrag en problemen m.b.t pestgedrag zoveel mogelijk voorkomen.

Dit doen we door onze gedragsverwachtingen, duidelijk en gevisualiseerd in elke ruimte van de school en op het schoolplein zichtbaar te maken.

Voorbeeldgedrag

Onze medewerkers fungeren als een rolmodel voor onze leerlingen.

Wij wegen onze woorden zorgvuldig af en laten goed voorbeeldgedrag zien.

Gedrag aanleren

Wij leren onze leerlingen hoe ze zich moeten gedragen. We gebruiken hiervoor de methode Kwink en maken gebruik van een beloningssysteem (schoolmuntjes). Dit doen we om positief gedrag te stimuleren. Het moedigt leerlingen aan om positief gedrag te vertonen en helpt bij het creëren van een ondersteunende en positieve schoolcultuur. Positief gedrag wordt beloond met complimenten en schoolmuntjes voor in de groep, die later kunnen worden ingewisseld voor een groepsbeloning. Aan het begin van het schooljaar starten wij met het bouwen aan een stevige basis voor je groep. De rest van het schooljaar bouwen we dit verder uit.

Belonen

De Esdoorn volgt de PBS-gedachte m.b.t. het corrigeren van gedrag. Wij doen dat op een positieve manier.

Beloningssysteem "de Piekenbuis": Iedere klas beschikt over een buis en munten.

Na het centraal stellen van één regel, het inoefenen, het afspreken van een beloning, kunnen leerlingen munten verzamelen voor in de piekenbuis.

Pedagogisch klimaat

Om te zorgen voor een goed pedagogisch klimaat in de klassen houden de leerkrachten rekening met de fases die een groep doormaakt. Dat zorgt voor een positief pedagogisch klimaat.

Die groepsfases zijn:

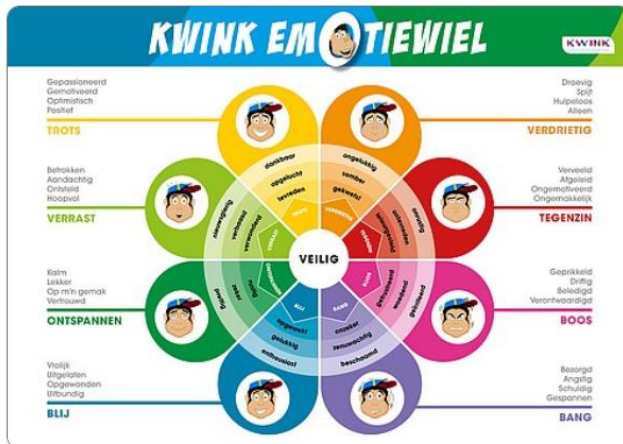
1. **Forming:** kennismaking en oriëntatie: wie is wie en hoe werkt het hier;
2. **Norming:** normen, regels en gedragsverwachtingen, de gezamenlijke waarden van de beiden scholen staan centraal;
3. **Storming:** de strijd om de hiërarchie; een sociaal 'gevecht' om op verbaal, fysiek en 'digitaal' vlak zo hoog mogelijk te komen;
4. **Performing:** zijn de eerste drie fases goed verlopen, dan is dit de periode van een positief leer- en leefklimaat en is de klas een groep;
5. **Adjourning:** de periode van voorbereiden op het afscheid.

De periode van begin van het schooljaar tot aan de herfstvakantie zijn de gouden weken.

Tijdens de gouden weken werken we intensief aan groepsvorming d.m.v. het boek 'De Gouden Weken' van Boaz Bijleveld en het katern 'Gouden weken' van Kwink.

Grote emotiewoordschat

In de klassen is extra aandacht voor emotiewoordschat door gebruik te maken van het emotiewiel. Tijdens de lessen, maar ook daarbuiten leren wij kinderen gevarieerde emotiewoorden om hun gevoel te verwoorden. Die emotiewoordschat helpt kinderen ook signalen van andere kinderen te zien en hun gevoelens te herkennen. De emotiewoorden waar in de klas -op dat moment- mee gewerkt wordt, hangen goed zichtbaar in de klas.

Verbinding met de kinderen

Onze leerkrachten maken verbinding door regelmatig met elke leerling een informeel contactmoment te hebben.

Betrokkenheid en positieve aandacht zijn van groot belang in het voorkómen van probleemgedrag. Leerlingen die zich gezien en gewaardeerd voelen, ervaren verbondenheid en aanvaren sneller afspraken in de groep. Deze leerlingen zijn minder geneigd probleemgedrag te vertonen.

Complimenten

Wij geven elkaar gemeende persoonlijke complimenten.

Pas als een compliment het niveau van persoonlijkheid of vaardigheden haalt, ben je echt toegespitst op de leerling en zal die positieve aandacht ervaren. En die positieve aandacht is nou juist dat wat probleemgedrag voorkomt.

In de groepen 1 tot en met 4 maken we daarbij gebruik van 'Glunderketting' om te werken aan een positieve mindset en een stevig zelfbeeld.

De Gluunderketting zorgt voor:

- Verwondering
- Verbinding
- Veiligheid
- Vertrouwen

3. Sociaal emotionele ontwikkeling IEP en Vensters

3.1 Sociaal emotionele ontwikkeling IEP en Vensters

Op onze school gebruiken we om de sociaal- emotionele ontwikkeling van onze leerlingen te volgen in de groepen:

- 1 en 2 het observatiesysteem van IEP, sociaal emotionele ontwikkeling;
- 3 t/m 8 een zelfevaluatie instrument, onderdeel van 'Hart en Handen' vanuit IEP;
- 7 en 8 wordt Vensters afgenomen. Hiermee monitoren we de fysieke veiligheid en het klassenklimaat.

Groepen 1 en 2

Het observatie-instrument sociaal-emotionele ontwikkeling is een observatielijst waarmee je vijf verschillende aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling in beeld brengt.

Onder sociaal-emotionele ontwikkeling verstaan wij het kunnen reflecteren op jezelf, het adequaat kunnen reageren op anderen en het om kunnen gaan met eigen en andermans gevoelens.

De vijf aspecten zijn:

- Zelfmanagement
- Sociale vaardigheden
- Uiting van gevoelens
- Beheersing van gevoelens
- Empathisch vermogen

Aan de hand van dit beeld kan de leerkracht het sociaal-emotionele functioneren van een kind en de groep in kaart brengen. Samen met de IB-er kijkt de leerkracht hoe hij de groep of een kind extra zou kunnen ondersteunen.

Groepen 3 tot en met 8

Het instrument Sociaal-emotionele ontwikkeling is een zelfevaluatie dat vijf verschillende aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling meet. Het is een van de drie onderdelen binnen 'Hart en Handen'

Onder sociaal-emotionele ontwikkeling verstaan wij het kunnen reflecteren op jezelf, het adequaat kunnen reageren op anderen en het om kunnen gaan met eigen en andermans gevoelens.

De vijf aspecten zijn:

- Zelfmanagement
- Sociale vaardigheden
- Uiting van gevoelens
- Beheersing van gevoelens
- Empathisch vermogen

Aan de hand van dit beeld kan de leerkracht het sociaal-emotionele functioneren van een kind en de groep in kaart brengen. Samen met de IB-er kijkt de leerkracht hoe hij de groep of een kind extra zou kunnen ondersteunen.

Groepen 6, 7 en 8

Vensters is een online-informatie middel van Scholen op de kaart. Binnen dit systeem kun je het schoolklimaat en de fysieke veiligheid van leerlingen monitoren. Dit wordt jaarlijks ingezet bij leerlingen van groep 6 tot en met 8. Dit wordt afgenomen doormiddel van een online vragenlijst die op schoolniveau wordt geanalyseerd en besproken. Een keer in de vier jaar worden ook ouders en leerkrachten betrokken d.m.v. een vragenlijst.

3.2 Planning sociaal emotionele ontwikkeling IEP en Vensters

Observatie SEO Groep 1 en 2	<i>Rond week 49</i> Leerkrachten vullen het observatieformulier voor alle leerlingen in. De leerkracht bekijkt deze en verwerkt ze in Zicht op de groep. Samen met de ib-er worden deze besproken tijdens de groepsbesprekingen.	Met behulp van deze observatie wordt de sociaal emotionele ontwikkeling in beeld gebracht. Gekeken wordt welke interventies er eventueel nodig zijn.
Observatie SEO Groep 1 en 2	<i>Rond week 14</i> Leerkrachten vullen voor leerlingen waarover we ons zorgen maken en/of interventies hebben plaatsgevonden wederom het observatieformulier in. De leerkracht bekijkt deze en verwerkt ze in Zicht op de groep. Samen met de ib-er wordt gekeken wat er nodig is.	Idem.
Hart en Handen Groep 3 t/m 8	<i>Rond week 44</i> Leerlingen vullen Hart en Handen in. De leerkracht bekijkt deze en verwerkt ze in Zicht op de groep. Samen met de ib-er worden deze besproken tijdens de groepsbesprekingen. De resultaten van IEP Handen en Handen worden bijgevoegd bij het eerste MijnRapportfolio van het schooljaar.	Met behulp van deze zelfevaluatie wordt de sociaal emotionele ontwikkeling in beeld gebracht. Gekeken wordt welke interventies er eventueel nodig zijn.
Hart en Handen Groep 3 t/m 8	<i>Rond week 9</i> Leerlingen waarover we zorgen maken en/of interventies hebben	Idem.

	plaatsgevonden vullen Hart en Handen wederom in. De leerkracht bekijkt deze en verwerkt ze in Zicht op de groep. Samen met de ib-er wordt gekeken wat er nodig is.	
Vensters Groep 6 t/m 8	<i>April</i> De enquête in Vensters wordt ingevuld door de leerlingen van de groep 6 t/m 8.	Met behulp van deze enquête wordt het schoolklimaat en de fysieke veiligheid gemonitord.

Zie bijlage 2: Formulier voor 'Hart en Handen' na het invullen van IEP LVS!

Zie bijlage 3: Formulier voor interventie op groepsniveau

3.3 Aandachtspunten gedurende het schooljaar

Tijdens het schooljaar:

- Werken aan goed klassenklimaat;
- Gouden en zilveren weken;
- Sociaal- emotionele ontwikkeling van leerlingen in kaart brengen met IEP;
- Uitkomst IEP wordt meegenomen in de bespreking 'Zicht op de groep';
- Leerlingbespreking inzetten voor leerlingen waar vanuit IEP meer nodig blijkt te zijn;
- Kwinkslagen;
- Kwink van de week;
- Elke twee weken Kwinkles;
- Glunderketting groepen 1 tot en met 4;
- Groeps- en schoolafspraken;
- Observaties SEL/Kwink.

4. Ondersteuningsstructuur Sociaal Emotionele Ontwikkeling

4.1 Algemeen

Het sociaal emotioneel welbevinden van een kind is erg belangrijk. Als leerkracht observeren wij dit gedrag van de leerlingen.

Sommige kinderen gedragen zich anders dan andere kinderen. Als kinderen niet lekker in hun vel zitten kan hun gedrag meer aandacht vragen. Wat door de omgeving misschien dan ervaren wordt als lastig gedrag, kan voor het kind een uiting zijn van sociaal-emotionele problemen. Soms is dit heel duidelijk te zien: het kind heeft snel ruzie of is brutaal. In andere gevallen is het veel minder duidelijk, dan is het kind stil, angstig en/of teruggetrokken. Het gedrag van het kind is vaak een antwoord op wat in een bepaalde situatie van hem of haar gevraagd wordt, waar hij/zij bang voor is of wat het moeilijk vindt of wat er in zijn omgeving gebeurt.

Of het kind zich nu terugtrekt, reageert met agressie of een storende factor in de klas of in vrije situaties is, in alle voorkomende gevallen kunnen deze problemen een negatieve invloed op de ontwikkeling hebben.

Voor dit soort gedrags- en sociaal-emotionele problemen zijn geen standaardoplossingen. Deze kinderen moeten worden begeleid, waarbij wij onderscheid maken op vijf verschillende niveaus van zorg.

Belangrijk hierbij is het welbevinden van het kind, de rest van de groep en de leerkracht goed in de gaten te houden.

Zorgniveau 1	<p>De leerkrachten trainen de leerlingen in sociale vaardigheden tijdens kringgesprekken, evaluaties na de buiten speelmomenten en met de methodelessen uit Kwink.</p> <p>De schoolregels worden besproken en met de klas worden regels opgesteld aan het begin van het schooljaar. De regels zijn positief opgesteld. De regels hangen zichtbaar in de klas. Na iedere vakantie worden de regels van de klas herhaald. Hart en Handen is een instrument waarbij de sociaal emotionele ontwikkeling in kaart kan worden gebracht.</p>
--------------	---

Zorgniveau 2	Leerlingen met grotere begeleidingsbehoeften op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling, Seo, worden besproken tijdens bouw overleg (collegiale consultatie).
Zorgniveau 3	<p>Indien dit niet tot het gewenste resultaat leidt, wordt een leerling aangemeld voor de leerlingbespreking met de intern begeleider.</p> <p>De leerkracht brengt specifieke onderwijs-/ondersteuningsbehoeften in kaart. De intern begeleider observeert en maakt verslag. Eventueel kunnen video opnamen gemaakt worden (wanneer ouders hier toestemming voor verlenen. De leerkracht stelt in overleg met de intern begeleider een handelingsplan sociaal-emotionele ontwikkeling op. Dit plan wordt na een afgesproken periode geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.</p> <p>Indien nodig kunnen specialisten, PassendWijs (orthopedagoog en/of ondersteuner) of externe deskundigen hierin meedenken voor een eerste korte interventie.</p>
Zorgniveau 4	<p>Indien dit onvoldoende tot het gewenste resultaat leidt, dan worden interne of externe deskundigen ingezet of om advies gevraagd.</p> <p>De volgende mogelijkheden zijn van toepassing:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bovenschoolse consultatie (MDO) 2. Samenwerkingsverband PassendWijs 3. Sociaal Team (School Maatschappelijk Werk) 4. Gedragsspecialist
Zorgniveau 5	<p>Helaas kan het voorkomen dat bovenstaande niet tot het gewenste resultaat leidt, dan kan de directie van de school genoodzaakt zijn het protocol time out, schorsing en verwijdering te hanteren. Dit kan nodig zijn wanneer het welbevinden en de veiligheid van de leerling en de overige leerlingen van de groep in knel komt.</p> <p>Dit alles in overleg met PassendWijs.</p>

4.2 Communicatie met ouders/verzorgers

Bij iedere stap worden de ouders/verzorgers meegenomen in het proces. Na elk overleg wordt er een vervolgspraak gemaakt met de ouders/verzorgers (tussenliggende periode maximaal zes weken). Er worden afspraken gemaakt over de bijdrage die ouders/verzorgers zelf kunnen leveren aan de sociaal- emotionele ontwikkeling van hun kind.

Van ieder overleg, zowel met ouders/verzorgers als externen, wordt een verslag gemaakt in ParnasSys en gedeeld met ouders/verzorgers.

De intern begeleider bepaalt op grond van de ernst van de situatie of de directeur moet worden ingelicht.

5. Anti-Pestprotocol

5.1 Waarom een anti-pestprotocol

Het anti-pestprotocol geeft kinderen, ouders, leerkrachten en medewerkers van basisschool De Esdoorn duidelijkheid over hoe gehandeld wordt in het geval van pestgedrag op school. Het geeft handvatten voor het personeel van Brede School De Esdoorn in het voorkomen en bestrijden van pesten.

Alle betrokkenen weten wat ze moeten doen om pesten te voorkomen en weten wat ze moeten doen als zich een pestsituatie voordoet.

Het gaat om pestgedrag van kinderen onderling.

Pesten is een probleem dat in alle geledingen van de maatschappij voorkomt. Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus willen aanpakken.

Het anti-pestprotocol hebben wij opgesteld met als doel dat:

- a. Alle kinderen zich veilig voelen in hun basisschoolperiode, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen;
- b. Kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Dit willen we bereiken door de regels en afspraken zichtbaar te maken voor de kinderen en volwassenen;
- c. Alle kinderen met plezier naar school gaan. Dit willen we bereiken door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels.

Als pesten optreedt, signaleren leerkrachten dat (evt. in samenwerking met medeleerlingen en ouders). Zij nemen duidelijk stelling tegen het pesten. Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch (weer) de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. Deze aanpak wordt in dit protocol uitgebreid beschreven.

Dit antipestprotocol wordt onderschreven door leerkrachten, directie en de medezeggenschapsraad, waarbij de directie verantwoordelijk is voor het naleven van dit protocol.

5.2 Begripsbepaling

Voordat de stappen in het anti-pestprotocol ingezet worden, is het van belang te weten of er sprake is van pesten of dat het gaat om plagen.

Plagen

Als je geplaagd wordt, kun je altijd terugplagen. Daar ontstaan geen problemen van. Plagen is niet gemeen, plagen is voor alle partijen grappig. Om plagen kun je lachen, niet iedere keer dezelfde is aan de beurt. Plagen is ook meestal een tegen een en is makkelijk te stoppen. Het is niet zo dat je met

plagen niet op hoeft te letten. Als dezelfde persoon lang of veel geplaagd wordt, dan kan het zijn dat de ontvanger het niet meer leuk vindt. En dan is het pesten geworden.

De belangrijkste kenmerken van plagen zijn:

- Het is plagen als de kinderen aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de ene iets onaardigs, en een volgende keer is het de ander. Het is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Bovendien duurt het nooit heel erg lang. Door elkaar te plagen leer je om met conflicten om te gaan. Het hoort bij het groot worden;
- Bij plagen is er sprake van incidenten. Een persoon zegt iets, een ander zegt iets terug en meestal is het dan afgelopen. Vaak is het een kwestie van elkaar voor de gek houden. Het kan een steekspel met woorden zijn;
- De machtsverhouding is gelijk. Plager en geplaagde hebben een gelijke of bijna gelijke macht. De plager heeft niet de intentie om de geplaagde te beschadigen;
- Bij plagen loopt een geplaagde geen blijvende psychische of fysieke schade op en is in staat om zich te verweren.

Ruzie/conflict

Ruzie maken wordt door kinderen en ouders nog weleens benoemd als pesten. Hoewel een ruzie geen pesten is, kan een niet goed opgeloste ruzie soms wel tot pesten leiden.

- Een ruzie is een conflict tussen mensen over een behoefte of over wat rechtvaardig is;
- Bij ruzie gaat het om verschillende belangen. Bij pesten kan het ook om verschillende belangen gaan, maar is ook de intentie bij de pester aanwezig de gepeste fysiek en/ of mentaal te beschadigen;
- Bij ruzie is er een duidelijke reden waardoor een conflict ontstaat en escaleert. Bij pesten wordt er een aanleiding gezocht.

Pesten

Pesten is een vorm van agressie waarbij geprobeerd wordt om iemand steeds opzettelijk pijn te doen. Dit kan direct of digitaal via whatsapp, e-mail of social media. Pesten gebeurt per definitie achter de rug van degene die kan ingrijpen, zoals een vader/moeder, juf of meester. Dat betekent dat er goed moet worden samengewerkt tussen school en ouders enerzijds en dat leerlingen moet worden geleerd hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen, of merken dat er in hun omgeving wordt gepest.

De belangrijkste kenmerken van pestgedrag zijn:

- Bij pesten gaat het om systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door één of meerdere kinderen van één kind, dat niet in staat is zichzelf te verdedigen;
- Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld;
- Pesten heeft negatieve gevolgen voor het slachtoffer;
- De gepeste mag niet voor zichzelf opkomen en mag zich niet verweren. Doet hij dit wel, dan kan dit voor de pester een reden zijn om hem nog harder aan te pakken;
- Pesten is een vorm van agressie.

Vormen van pesten zijn b.v.:

- Systematisch buitengesloten worden;
- Systematisch negeren;
- Herhaaldelijk of voortdurend belachelijk maken;
- Herhaaldelijk of voortdurend uitlachen en schelden;
- Herhaaldelijk of voortdurend spullen afpakken of kapot maken;

- Herhaaldelijk of voortdurend achtervolgen en bedreigen;
- Herhaaldelijk of voortdurend slaan, schoppen, duwen en porren;
- Veelvuldig roddelen.

Cyberpesten

Digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten. Op het internet kan met een andere identiteit aannemen of volledig anoniem blijven, waardoor de grenzen van het pestgedrag worden verlegd. Het is een groeiend probleem. Daarom is een protocol van belang. Dit protocol stuurt aan op een integrale aanpak.

Onder digitaal pesten/cyberpesten verstaan we o.a.:

- Schelden en anoniem bedreigen via e-mail, SMS, Whatsapp, Instagram etc;
- Virussen versturen naar de computer van de gepeste;
- Hacken van de computer en het account en namens een ander negatieve berichten verspreiden;
- Vervelende foto's van de gepeste verspreiden via social media

Digitaal pestgedrag buiten schooltijd en digitaal pestgedrag op accounts die niet op school worden gebruikt, valt onder de verantwoordelijkheid van de ouders. Als de school op de hoogte is van digitaal pesten buiten schooltijd, kan de leerkracht de kinderen wel helpen met het opstellen van regels voor het gebruik van social media. De verantwoordelijkheid blijft echter te allen tijde bij de ouders.

Preventief

Wanneer de leerkracht merkt dat er door kinderen uit zijn/haar klas gebruik gemaakt wordt van chatprogramma's, bespreekt de leerkracht de voordelen en risico's ervan. In groep 7 wordt deelgenomen aan het project mediawijsheid.

Curatief

Signalen betreffende cyberpesten nemen we altijd serieus. Wanneer de leerkracht signaleert, dat er sprake is van cyberpesten, volgt hij/zij onderstaand stappenplan.

Kort samengevat: Het verschil tussen plagen/ruzie en pesten:

- Incidenteel tegenover structureel;
- Gelijke tegenover ongelijke machtsverhoudingen;
- Steeds andere kinderen als slachtoffer tegenover steeds hetzelfde kind als slachtoffer.

Meelopers

In iedere groep waarin gepest wordt, zijn verschillende rollen te onderscheiden. De rollen zorgen ervoor dat pesten ontstaat, in stand wordt gehouden, verergert, vermindert of stopt.

Een pester pest nooit alleen. Hij is niets zonder zijn assistent. Iemand in de buurt waarop hij kan vertrouwen en die hem aanmoedigt in zijn gedrag. De meeloper heeft niet in de gaten dat hij bijdraagt aan het pestproces. Onbewust keurt hij het gedrag van de pester en zijn assistent goed, door bijvoorbeeld te zwijgen of te lachen als er iets gebeurt. De meeloper zal zelf geen zichtbaar pestgedrag vertonen, maar verhoogt door zijn gedrag wel de status van de pester.

5.3 Een positief en sociaal veilig klimaat in de groep

Een positief en veilig klimaat in een groep zorgt ervoor dat kinderen, jongeren en professionals zich prettig voelen. Kinderen en jongeren voelen zich dan meer betrokken en verantwoordelijk voor elkaar. Een belangrijke voorwaarde voor een sociaal veilige omgeving, is dat pestgedrag geen ruimte krijgt.

Een positieve sfeer in de groep kenmerkt zich door een aantal onderdelen. Kinderen en jongeren voelen zich welkom, komen met plezier, durven zichzelf te zijn, gaan positief met elkaar om en kunnen samen conflicten oplossen. Als school geven we dit op de volgende manieren vorm:

- We geven het goede voorbeeld. Gaan met respect met anderen om, neem kinderen serieus en geven hen de ruimte om zichzelf te zijn;
- Hebben oog voor de groepsdynamiek. Kijken wat er gebeurt en hoe de kinderen op elkaar reageren. Verplaatsen ons in het perspectief van het kind en houden daar rekening mee in je handelen;
- Benoemen wat we zien in de omgang tussen kinderen en maak problemen bespreekbaar. Praten over gevoelens en bedoelingen zodat kinderen inzicht krijgen in elkaar. Wanneer er een grap gemaakt wordt over een kind, vragen we bijvoorbeeld hoe het kind dat ervaart. En spreken daar de grappenmakers op aan;
- Zij ons bewust van onze eigen stijl van begeleiden. Ben je bijvoorbeeld streng, geduldig of warm? Dat kan invloed hebben op de groepsdynamiek. Bij een groep die wat impulsiever of agressiever is, werkt het goed om duidelijke grenzen te stellen. Maar bij een groep die wat emotioneler is, werkt een warme, steunende begeleidingsstijl beter. We houden dus rekening met de samenstelling en het karakter van de groep;

Groepsvorming

Om pestgedrag te voorkomen, is het belangrijk om oog te hebben voor het verloop van de groepsdynamiek. In de fasen van groepsvorming bepalen de kinderen bewust en onbewust hoe de groep zich zal gaan gedragen, wie de leiders worden, of er een zondebok is, welke normen gelden en hoe zij met elkaar omgaan. Het is dus belangrijk dat proces in de gaten te houden en zo nodig bij te sturen.

Groepsdynamiek ontwikkelt zich gedurende het schooljaar volgens de volgende fasen:

- *Forming*: de groep komt bij elkaar, kinderen of jongeren maken kennis met elkaar;
- *Storming*: de kinderen of jongeren nemen hun positie in, ze leren elkaar kennen en proberen gedrag uit. Dit kan een chaotische fase zijn. Geef in deze fase positieve feedback op goed gedrag. Zorg dat kinderen elkaar leren kennen en inzicht krijgen in hun verschillen en overeenkomsten;
- *Norming*: de sociale normen worden bepaald. Dit gaat grotendeels onbewust. Maar door duidelijk te maken wat gewenst en ongewenst gedrag is, kan hier invloed op worden uitgeoefend. Bespreek met de kinderen wat zij fijn vinden en hoe zij hier zelf aan bij kunnen dragen. Maak afspraken hoe verschillende problemen opgelost kunnen worden;
- *Performing*: de kinderen reageren op elkaar in lijn met de groepsnorm, maar hebben blijvend sturing en hulp nodig om zich sociaal-emotioneel en communicatief te blijven ontwikkelen;
- *Reforming* of evaluatie: Bespreek regelmatig in de klas wat er goed gaat en wat kinderen nog kunnen doen om het nog fijner te hebben met elkaar. Vier de successen. Ga samen iets leuks doen als het einde van de groepssamenstelling nadert, omdat er bijvoorbeeld vakantie aankomt of er kinderen weggaan of bijkomen.

Sommige groepen doorlopen meerdere keren per schooljaar bepaalde fasen

Zie bijlage 4: Groepsdynamiek

5.4 Signaleren pesten

Als een kind of jongere naar je toe komt en vertelt dat er gepest wordt, is het belangrijk om dat serieus te nemen. Voor een kind is het een moeilijke stap om hierover te praten. Als je vermoedt dat er geen sprake is van pesten, dan is het belangrijk om na te gaan waarom het kind dit wel zo beleeft.

Meestal zal een gepest kind niet uit zichzelf naar jou toe komen. Wees dus alert op signalen van pestgedrag. Als hulpmiddel om die signalen te kunnen herkennen, zijn signaalkaarten ontwikkeld. Daarop staan zes aandachtspunten. Deze zogeheten 'pest-alerts' helpen signalen van pesten vroegtijdig te herkennen:

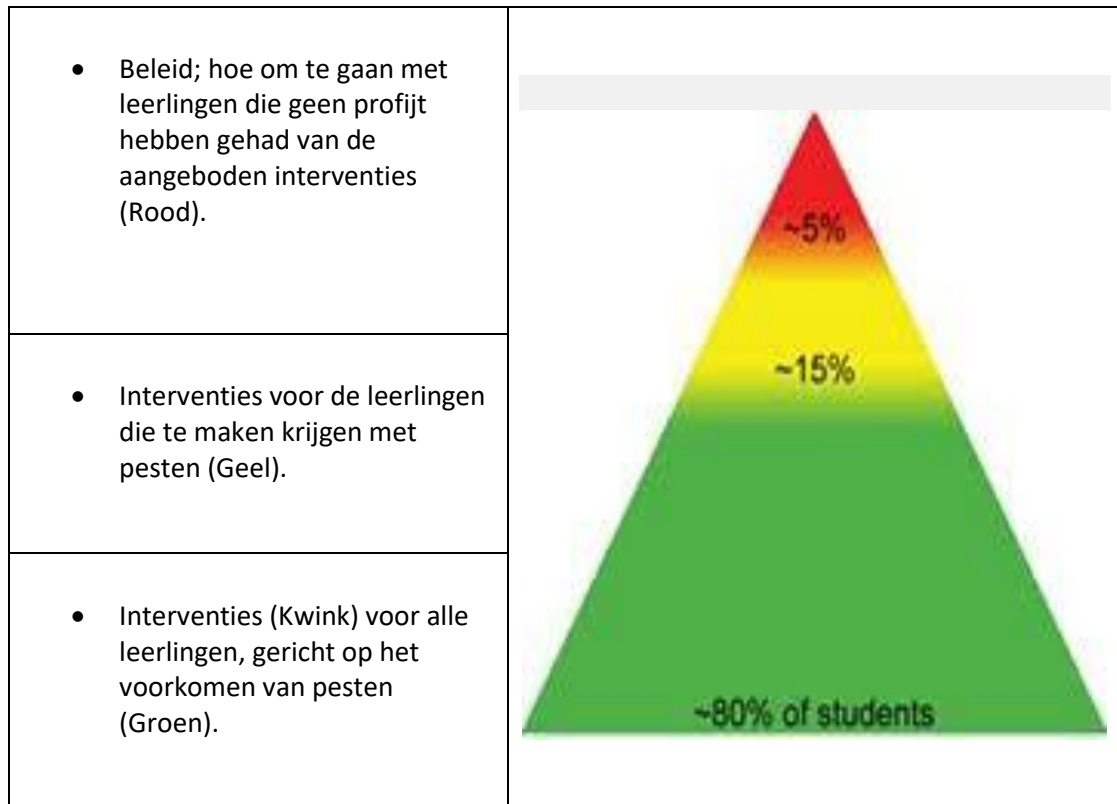
- Let op vluchtgedrag;
- Kijk naar rol-vastheid;
- Let op signaalgedragingen, bijvoorbeeld afwijkend gedrag met telefoon;
- Er is geen schuldgevoel of verzoening;
- Het is fysiek grensoverschrijdend;
- Herhaald plagen is pesten.

Let hier ook op bully-victims: kinderen die zowel pester als gepeste zijn. Pesten en gepest worden overlapt vaak en versterkt elkaar over tijd.

Zie bijlage 5: signaalkaarten

5.5 Interventies

We benaderen het anti-pestbeleid vanuit de piramide van Positive Behavior Support. De piramide maakt de volgende onderverdeling:

Binnen het anti-pestbeleid wordt de volgende onderverdeling gemaakt:

Interventie voor alle leerlingen, gericht op het voorkomen van pesten (groene interventie)

- Groepsregels en afspraken;
- Schoolregels en afspraken;
- Methode Kwink ;
- Gouden weken bij de start van het schooljaar;
- Zilveren weken vanaf de kerstvakantie.

Interventies voor leerlingen die te maken krijgen met pesten (gele interventie)

De volgende interventies worden ingezet bij signalering door leerkracht of externen of bij melding door ouders, leerlingen of externen. Er wordt eerst uitgezocht of er daadwerkelijk sprake is van pesten. Dit doen we d.m.v. het invullen van de signaleringslijst.

Zie bijlage 6: signaleringslijst

Deze aanpak is gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school.

We werken met het volgende stappenplan:

Stappenplan

Stap 1: Steun bieden aan het kind dat gepest wordt.

- Naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen;
- Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen;
- Samen met het kind werken aan oplossingen;
- Ouders inlichten;
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden;
- Zorgen voor vervolggesprekken.

Stap 2: Steun bieden aan het kind dat zelf pest.

- Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent en onderzoeken of er een oorzaak is voor het pesten;
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen;
- Ouders inlichten;
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden;
- Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen;
- Stel grenzen en verbind daar consequenties aan;
- Zorgen voor vervolggesprekken.

Tussenstap:

De leerkracht licht de IB-er en de directie in over de situatie in de groep.
Er worden afspraken gemaakt over de verdere rol van de IB-er en de directeur.

Stap 3: De ouders van het gepeste en van het pestende kind steunen.

- Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen;
- Ouders op de hoogte houden van pestsituaties;
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt;
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie;
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning;

Stap 4: De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem.

- Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij;
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen;
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen;
- Tijdens het paralleloverleg wordt het proces met de collega's besproken.

Stap 5:

- Met alle betrokkenen bespreek je na 2 weken de stand van zaken. Hiervan gaat een verslag naar de ib-er. (zie gespreksformulier).

De algemene verantwoordelijkheid van de school.

- De school zorgt dat de directie, het MT, de ib-ers en de leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school;
- De school neemt stelling tegen het pesten;
- De school brengt huidige situatie rond pestbeleid in kaart;
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

Bijlage 7: Zie bijlage verslaglegging

Van iedere gesprekcyclus rond pesten wordt door de groepsleerkracht een verslag gemaakt. De leerkracht maakt hiervan een aantekening in het digitaal dossier (Parnassys).

Interventies voor leerlingen die geen profijt hebben gehad van de aangeboden interventies bij 1 en 2 (de rode interventie)

Indien bovenstaande niet tot het gewenst effect leidt, zal externe deskundigheid worden ingezet. De aanbevelingen en adviezen worden uitgevoerd.

Mogelijke interventies zijn:

- 1) Advies & consultatie PassendWijs
- 2) Faalangstreductietraining
- 3) Sociale Vaardigheidstraining (spelgroep)
- 4) Weerbaarheidstraining
- 5) Gedragsregulatie
- 6) School Maatschappelijk Werk
- 7) Integrale vroeghulp voor leerlingen t/m 6 jaar
- 8) Onderzoek door psycholoog, Karakter, GGZ, Bureau Jeugdzorg
- 9) Leerplichtambtenaar

Helaas kan het voorkomen dat bovenstaande niet tot het gewenste resultaat leidt, dan kan de directie van de school genoodzaakt zijn het protocol time out, schorsing en verwijdering te hanteren. Dit kan nodig zijn wanneer het welbevinden en de veiligheid van de leerling en de overige leerlingen van de groep in het geding komt.

Dit protocol is op te vragen bij de directie. Daarnaast kan goed overleg met de ouders besloten worden om de leerling aan te melden voor plaatsing op een school voor Speciaal Basisonderwijs SBO, Speciaal onderwijs SO of.

5.6 Pestcoördinator en Vertrouwenspersoon

De pestcoördinator (Maaïke van der Putten)

Op 26 mei 2015 is de wet sociale veiligheid op school aangenomen. Vanaf 1 augustus 2016 is deze in werking gestreden. In deze wet is opgenomen dat scholen een inspanningsverplichting krijgen om een sociaal veiligheidsplan te realiseren.

Dit betekent dat school:

- De verantwoordelijkheid heeft voor het voeren van sociaal veiligheidsbeleid (De inspectie kan handhavend optreden);
- Dat er een verplichte monitoring is van veiligheidsbeleving van leerlingen;
- Een vast aanspreekpunt heeft voor leerlingen en ouders en de coördinatie van het anti-pestbeleid, een pestcoördinator.

Vertrouwenspersoon (mevr. S. Tettero)

Overal waar mensen samenwerken kan iets fout lopen. Ook op een school. Soms is dat onopzettelijk, soms is het opzettelijk. Degenen die zich het slachtoffer voelen van gedragingen of beslissingen van anderen, kunnen dat als een klacht beschouwen.

Voor de gevallen waarin machtsmisbruik, in welke vorm dan ook, zich toch voordoet voorziet de klachtenregeling o.a. in een intern traject.

Binnen de school zijn Paul Baayens en Maaïke van der Putten benoemd tot contactpersoon, bij deze leerkrachten kunnen leerlingen en/of ouders altijd terecht met een vraag of een klacht over (vermeend) machtsmisbruik door iemand van de school. De contactpersoon zal naar het verhaal luisteren en samen met de leerling/ ouders kijken wat er aan de klacht gedaan kan worden. De contactpersoon zal de klacht altijd serieus nemen en zal samen met de klager bekijken of het mogelijk is de zaak intern op te lossen. In het geval dat dit niet lukt, heeft de interne contactpersoon de mogelijkheid de externe vertrouwenspersoon erbij te betrekken.

De vertrouwenspersoon garandeert nooit geheimhoudingsplicht. In bepaalde gevallen is hij/zij zowel wettelijk als moreel verplicht informatie door te geven. Hij kan wel garanderen dat hij/zij dat altijd eerst meldt.

6. Schorsing en verwijdering

6.1 Algemeen

Soms ontstaan er op scholen situaties die het noodzakelijk maken om over te gaan tot het nemen van ingrijpende maatregelen.

Dit protocol probeert een heldere leidraad te zijn voor zulke situaties. Het protocol treedt in werking als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag door een leerling, waarbij psychisch en of lichamelijk letsel aan derden is toegebracht.

Er worden vier vormen van maatregelen genomen:

- Ontzegging klas (6.2)
- Time-out (6.3)
- Schorsing (6.4)
- Verwijdering (6.5)

Deze volgen elkaar op in volgorde. Natuurlijk kan het bij een ontzegging of time-out blijven.

Wanneer wordt het besluit genomen tot het overgaan van een van deze maatregelen

Als er sprake is van een ernstig incident of handelingsverlegenheid dan is er overleg tussen de betrokken leerkracht, bouwcoördinator en/of de ib-er.

De conclusies uit dit overleg worden besproken met de directie waarna deze een besluit neemt.

De vier maatregelen houden het volgende in

6.2 Ontzegging klas

Wanneer een leerling in lichtere vorm grensoverschrijdend gedrag, zowel verbaal als fysiek, laat zien wat we als school niet tolereren.

Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- De leerkracht deelt een leerling mede dat zijn gedrag niet getolereerd wordt en dat hij (een bepaald dagdeel) buiten de klas werkt. De leerling blijft wel onder toezicht van een personeelslid;
- De leerkracht zorgt voor werk dat de leerling in deze tijd moet maken;
- De leerkracht neemt persoonlijk contact op met de ouders (persoonlijk mondeling, mag ook telefonisch);
- De leerkracht maakt een notitie in ParnasSys zodat de incidenten ook geregistreerd zijn voor ander personeel/invalliers.

6.3 Time-out

Een ernstig incident leidt tot een time-out met onmiddellijke ingang.

Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- De directie deelt de leerling mee dat de leerling de rest van de dag de toegang tot de school ontzegd wordt;
- De ouders/verzorgers worden onmiddellijk van het incident en de daaropvolgende time-out op de hoogte gebracht;
Let hierbij op het aspect veiligheid. Met de ouders moet bijvoorbeeld overlegd worden waar het kind heen moet. (zie noot 1);
- De time-out maatregel kan eenmaal worden verlengd met 1 dag;
- De leerkracht maakt een notitie in Parnassys van voorgevallen incident en genomen maatregel;
- De ouders/verzorgers worden op school uitgenodigd voor een gesprek;
Hierbij zijn de groepsleerkracht en de directie aanwezig;
- Van het incident en het gesprek met de ouders/verzorgers wordt door de directie een verslag gemaakt. Dit verslag en de afspraken worden door de ouders/verzorgers voor akkoord getekend en in het leerlingendossier opgeslagen. (zie noot 2);
- De time-out maatregel wordt na toepassing schriftelijk gemeld aan het bevoegd gezag.

6.4 Schorsing

Pas bij een volgend ernstig incident, of in het uitzonderlijke geval dat het voorgevallen incident bijzonder ernstig is, kan worden overgegaan tot schorsing.

Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- Schorsing van een leerling van de school is een beslissing van de directie in het geval de directeur gemandateerd is (zie managementstatuut), anders door het bevoegd gezag;
- Het bevoegd gezag wordt door de directie in kennis gesteld van de schorsing;
- Aan de ouders/verzorgers van de leerling wordt mondeling en schriftelijk gemeld dat een schorsing is opgelegd met daarbij de redenen, de aanvang, de tijdsduur en eventuele andere maatregelen die zijn getroffen. Een afschrift van het schorsingsbesluit wordt opgestuurd naar het schoolbestuur, de leerplichtambtenaar en de onderwijsinspectie;
- Gedurende de schorsing wordt de leerling de toegang tot de school en het schoolterrein ontzegd. Voor zover mogelijk worden er maatregelen getroffen waardoor de voortgang van het leerproces van de leerling gewaarborgd kan worden. (zie noot 3);
- De schorsing bedraagt maximaal 5 dagen en kan hooguit tweemaal worden verlengd (zie noot 4);
- De ouders/verzorgers worden door de directie uitgenodigd voor een gesprek. Bij dit gesprek wordt ook de betrokken leerkracht uitgenodigd. Bij dit gesprek dienen nadrukkelijk oplossingsmogelijkheden te worden bekeken, waarbij de mogelijkheden en onmogelijkheden van de opvang van de leerling op de school aan de orde worden gesteld;
- Van de schorsing en het gesprek met de ouder/verzorgers wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders/verzorgers voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen. Het verslag wordt ter kennisgeving verstuurd aan het bevoegd gezag, de leerplichtambtenaar en de onderwijsinspectie;
- Ouders/verzorgers kunnen beroep aantekenen bij het bevoegd gezag van de school. Het bevoegd gezag beslist uiterlijk binnen 14 dagen op het beroep.

6.5 Verwijdering

Als een ernstig incident zich meerdere malen voordoet wat ingrijpende gevolgen heeft voor de veiligheid en/of de onderwijskundige voortgang van de school, kan worden overgegaan tot verwijdering.

Hierbij worden de wettelijke regels in acht genomen.

De volgende voorwaarden gelden hierbij:

- Verwijdering van een leerling van de school is een beslissing van de directie in het geval de directeur gemandateerd is (zie managementstatuut), anders door het bevoegd gezag.
- Voordat men een beslissing neemt dient de directie de betrokken leerkracht, ib-er en/of bouwcoördinator te horen;
Hiervan wordt een verslag gemaakt wat aan de ouders/verzorgers ter kennis wordt gesteld en door de ouders/verzorgers wordt getekend;
- Het verslag wordt ter kennisgeving opgestuurd aan de onderwijsinspectie en leerplichtambtenaar;
- De directie (bevoegd gezag) informeert de ouders/verzorgers schriftelijk en met redenen over het voornemen tot verwijdering, waarbij de ouders gewezen wordt op de mogelijkheid van het indienen van een bezwaarschrift;
- De ouders/verzorgers krijgen de mogelijkheid binnen zes weken een bezwaarschrift in te dienen;
- Het bevoegd gezag is verplicht de ouders/verzorgers te horen over het bezwaarschrift;
- Binnen vier weken na ontvangst van het bezwaarschrift doet het bevoegd gezag uitspraak;
- De ouders worden schriftelijk op de hoogte gesteld van de definitieve verwijdering;
- Definitieve verwijdering is pas mogelijk nadat een andere basisschool of een andere school voor speciaal onderwijs voor de leerling is gevonden of dat aantoonbaar is dat het bevoegd gezag, gedurende acht weken er alles aan heeft gedaan om de leerling elders geplaatst te krijgen.

Noot 1: Bij het niet bereiken van de ouders/verzorgers is verwijdering uit de klas en opvang elders nog een oplossing.

Noot 2: Ouders/verzorgers hebben de mogelijkheid voor gezien te tekenen en vervolgens hun eigen commentaar toe te voegen. Mochten ouders/verzorgers ook dat niet willen, dan wordt het verslag aangetekend aan de ouders verstuurd. Daarbij een begeleidend schrijven dat de ouders/verzorgers voorgaande stappen hebben geweigerd.

Noot 3: Schorsing mag b.v. niet verhinderen dat de leerling toetsen aflegt, de school dient dan een passende oplossing te zoeken.

Noot 4: De schorsing is aan een maximumtermijn gebonden. Het mag geen verkapte verwijdering zijn. De termijn is zo gekozen dat in het ernstigste geval de school voldoende tijd heeft om een eventuele verwijderingsprocedure op zorgvuldige wijze voor te bereiden.

Bijlagen

Bijlage 1 : Afspraken op De Esdoorn

Op De Esdoorn zijn schoolregels afgesproken.

De Esdoorn en Lichtenbeek hebben een viertal vuistregels waar iedereen zich aan houdt:

1. *Wij zijn aardig voor elkaar en behandelen elkaar met respect*
2. *Wij zijn zuinig op mensen en materialen*
3. *Wij helpen elkaar*
4. *Wij lossen problemen op*
5. *Wij horen er allemaal bij*

Hiernaast hebben we een aantal schoolregels die vooral gaan over het gewenste gedrag in de verschillende ruimtes/omgeving in en buiten de school. Deze zijn:

Klas	<i>Ik heb een goede werkhouding en laat anderen ook hun werk doen</i>	<i>Ik heb een goede en actieve luisterhouding</i>	<i>Ik zorg goed voor mensen en spullen</i>
Gang	<i>Ik loop en werk rustig op de gang</i>	<i>Ik houd de gang netjes</i>	<i>Mijn jas en tas zijn op de afgesproken plek</i>
Buiten	<i>Ik los problemen op door aan te pakken</i>	<i>Ik houd mijn handen en voeten bij mijzelf en ik let op mijn taalgebruik</i>	<i>Ik zorg goed voor de materialen en de omgeving</i>
Toilet	<i>Ik ga zelfstandig naar het toilet op de momenten dat het mag</i>	<i>Ik houd het toilet schoon</i>	<i>Ik was mijn handen nadat ik naar het toilet ben geweest</i>

De schoolregels hangen zichtbaar in iedere groep en in algemene ruimtes in de school.

Inoefenen

Let op dat je steeds kleine haalbare doelen stelt en concreet gedrag benoemt.

Schoolregels en klassenregels moeten worden ingeoefend en vervolgens beloond als het gedrag bij een bepaalde regel niet zichtbaar is in de klas.

Schoolregels

Schoolregels moeten worden nageleefd en worden beloond middels complimenten.

Klassenregels

De leerkracht bepaalt welke regel er geoefend moet worden. Dit is afhankelijk van de sfeer, het pedagogisch klimaat van de groep. Na iedere vakantie worden de klassenregels weer onder de aandacht gebracht.

Bijlage 2: Formulier voor 'Hart en Handen' na het invullen van IEP LVS

Groep :		
Leerkrachten:		
Aantal leerlingen:		
	Zorgleerlingen	Kies één onderdeel waarop je een interventie inzet.
Betrokkenheid		
Welbevinden		
Sociaal initiatief		
Sociale flexibiliteit		
Sociale autonomie		
Impulsbeheersing		
Inlevingsvermogen		

Bijlage 3: Formulier voor interventie op groepsniveau

	Interventie op groepsniveau
Betrokkenheid	
Welbevinden	
Sociaal initiatief	
Sociale flexibiliteit	
Sociale autonomie	
Impulsbeheersing	
Inlevingsvermogen	

Bijlage 4: Fases in groepsvorming

Groepsdynamica

Groepen maken altijd een aantal fases door. Deze fases van groepsvorming vinden plaats in elke groep, dus ook in je schoolklas. In deze fases bepalen de groepsleden bewust en onbewust hoe de groep zich zal gaan gedragen, wie de leiders worden, of er een zondebok aangewezen wordt, enz. Bij elke fase hoort een bepaald verloop. Als je niet zou ingrijpen, volgt dat verloop de wetten van de groepsdynamica.

Door te anticiperen op het verloop, kun je het proces ombuigen ten gunste van een goed groepsklimaat. Dat laatste is handig, want dat betekent dat je na een tijdje een gezellige, goed werkende groep hebt. En in een goed werkende groep met een fijne sfeer heb je minder kans op probleemgedrag.

Fases in groepsvorming

De fases in groepsvorming zijn:

- Forming
- Storming
- Norming
- Performing
- Termination

1. Forming

De groepsleden kennen elkaar nog niet, of als de groep vorig jaar al bij elkaar was, weten de groepsleden niet of alles bij het oude is gebleven. Hoe jonger kinderen zijn, hoe meer ze in de grote vakantie zijn veranderd. Het is een verkenningsfase, die bij nieuwe groepen één à twee weken duurt en die bij groepen die elkaar kennen wat korter kan duren. De groep is in deze fase vaak nog heel rustig. De kinderen zijn meer bezig met zichzelf en hoe ze overkomen op de anderen. In deze fase zorgt de leerkracht vooral voor veiligheid.

2. Storming

De groepsleden weten ondertussen een beetje wat ze van de anderen kunnen verwachten. De grenzen van de eigen veiligheid zijn verkend en nu kunnen ze zich gaan profileren. "Mijn mening moet gehoord worden, ik ben er ook." Voor een buitenstaander is de groep rumoerig. Er zijn botsingen, onenigheid en ruzietjes. Dit hoort bij deze fase en hoeft niet verontrustend te zijn. De hiërarchie wordt bepaald. De leerkracht laat merken dat conflicten bij het leven horen, maar dat de manier van oplossen wel belangrijk is. Conflicten worden samen uitgepraat.

Het resultaat van de stormingperiode kan heel verschillend zijn. De ene groep wordt een positief samenwerkende groep, in een andere groep staat concurrentie en machtsstrijd voorop. Weer een andere klas valt uiteen in subgroepen of een hoofdgroep met enkele outsiders. Waarschijnlijk heb je liever de positief samenwerkende groep als jouw klas. Onder de groepsfases kun je lezen hoe je die klas kunt krijgen.

3. Norming

De leiders die in de vorige fase boven kwamen drijven, bepalen hoe er in de groep met elkaar wordt omgegaan. Zij bepalen soms onbewust, soms bewust, de ongeschreven regels. Deze normen staan eigenlijk zo goed als vast en veranderen bijna niet meer. Het is dus zaak om als leerkracht te zorgen dat er positieve groepsnormen zijn ontstaan vóór deze "vaststaan." Dit kun je bewerkstelligen door de leiders een positieve rol te geven en door de groep bewust te maken van hun gezamenlijke kracht tegen ongewenst gedrag.

4. Performing:

De groep is klaar voor het werken. De introductieperiode is voorbij. Deze fase gaat bij een groep die echt nieuw is, in na anderhalf tot twee maanden. Bij een groep die elkaar al kent kan deze fase al na twee weken ingaan. De groep keert naar de vorige fases terug als er bijvoorbeeld een nieuw kind in de groep komt, als een werkweek heel intensief beleefd wordt, als er een heel hevig conflict plaatsvindt, of als er een andere ingrijpende gebeurtenis plaatsvindt. Als leerkracht moet je nu niet denken dat de groep "af" is. Een goede groep vergt onderhoud gedurende het hele jaar.

5. Termination

De groep nadert het eind van het jaar. De meeste leden zullen dat jammer vinden. Het kan zijn dat ze gaan mopperen op alles en iedereen. Zo wordt het afscheid minder zwaar, want het is immers niet zo leuk hier? Ook kunnen groepjes gaan klitten. Ze spreken ook vaak af elkaar snel weer te zien.

Als laatste kan er normvervaging optreden. Nu alles toch ophoudt, zijn de groepsregels ook niet meer zo belangrijk. Het is duidelijk dat groepen 8 deze fase heviger doormaken dan de andere groepen op school. Als leerkracht kun je wel begrip hebben voor dit proces, maar je moet er tevens voor zorgen dat de regels blijven zoals ze waren. Accepteer dus niet al het gedrag wat hieruit voortkomt en blijf wijzen op de afspraken.

Signaalkaart pesten: de 6 pest-alerts!

1 Let op vluchtgedrag

2 Kijk naar rol-vastheid

3 Let op signaalgedragingen

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

6 Herhaald plagen is pesten

Tip

1 Weg met vooroordelen

Alle kinderen kunnen slachtoffer zijn van pesten, dus weg met vooroordelen dat alleen de kneusjes gepest worden. Ook de jongen die goed kan sporten of het meisje dat populair is, kan slachtoffer zijn van pesten. Het standaardprofiel van een slachtoffer of dader bestaat niet!

2 Neem signalen serieus

Als kinderen aangeven dat ze gepest worden of wanneer ouders hiervan melding maken in school, neem deze signalen dan serieus. Ook al heb je het pesten niet kunnen waarnemen, het betekent niet dat er **niet** gepest wordt. Het is voor kinderen vaak lastig om toe te geven dat ze gepest worden, dus elk signaal moet serieus genomen worden. Bovendien kan pesten zo subtiel zijn dat slechts weinig leerlingen het waarnemen, daardoor kan het lijken dat het niet voorkomt.

3 Doe onderzoekjes en testjes

Kinderen weten vaak goed wie door wie gepest wordt in de klas. Je kunt kleine onderzoekjes en testjes doen om er achter te komen wat kinderen weten. Natuurlijk kan het beeld dat kinderen hebben vertekend zijn, maar het kan goede aanwijzingen bevatten.

Pestgedrag is vaak moeilijk te herkennen. Deze 6 'alerts' kunnen helpen om alert te zijn op pestgedrag. Het betekent overigens niet dat er niet gepest wordt als er op alle alerts negatief wordt geantwoord. Maar zelfs bij één positief antwoord is het tijd voor extra aandacht en misschien wel maatregelen.

Deze kaart is bedoeld om je te helpen om belangrijke signalen niet over het hoofd te zien.

Kinderen die gepest worden proberen vaak sociale groepen waarin ze het risico lopen om gepest te worden te vermijden. Deze vermijding noemen we vluchtgedrag.

Voorbeelden zijn: alléén spelen op het schoolplein, langdurig toiletbezoek of in de gang blijven hangen, vrijwillig extra taken doen als de school uit is of tijdens het speelkwartier.

1 Let op vluchtgedrag

Bij pesten heeft iedereen zijn vaste rol, dit in tegenstelling tot plagen. Als iets een plagerijtje lijkt, kijk dan eens of het altijd dezelfde is die plaagt en altijd dezelfde die moet incasseren. Bij pesten zien we ook altijd meelopers en omstanders. De pester staat meestal niet alleen, de gepeste wel.

Wees je ervan bewust dat pesten niet altijd uit grote gedragingen bestaat, soms is het een stemmetje imiteren of iemand nadoen, maar altijd in dezelfde rollen.

2 Kijk naar rol-vastheid

Kinderen die gepest worden, vertonen soms signaalgedrag. Dit kunnen onschuldige gedragingen zijn die aangeven dat er stress is: krabben, tics, vreemd praten, opeens druk met iets bezig zijn, dromen. Maar het kunnen ook ernstige signalen zijn zoals vaak ziek zijn, buikklasten of zelfbeschadiging (met een schaar in je arm snijden of jezelf opzettelijk verbranden).

3 Let op signaalgedragingen

Kinderen maken ruzie en vechten, dit hoort erbij, maar vaak hebben kinderen na afloop een schuldgevoel of zoeken ze naar een manier om te verzoenen. Elkaar voor een aantal dagen ontwijken kan ook een manier van verzoening zijn. Bij pesten zien we dat de pester meestal niet wil verzoenen en ook niet begrijpt waarom. Schuldgevoel ontbreekt omdat het slachtoffer het in zijn ogen verdient. Zie je dat kinderen conflicten hebben, maar geen toenadering zoeken dan is er misschien iets aan de hand.

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

Pesten is soms letterlijk fysiek grensoverschrijdend en als iemand te dicht in de buurt komt kan dat bedreigend zijn. Pesters gaan deze grens vaak subtiel over door het slachtoffer even te duwen in het langlopen terwijl ze boeken uitdelen, de weg te blokkeren, onder de tafel met de voeten tegen de stoel te duwen en soms door heel dicht op de ander te staan. Fysiek grensoverschrijdend kan ook op afstand door de ander aan te staren terwijl het slachtoffer alles doet om de blik te ontwijken.

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

Vaak wordt negatief gedrag afgedaan als een plagerijtje. Als het een herhaling is dan gaat het duidelijk om pesten. Een plagerijtje is leuk als het eenmalig is. Herhaling kan ook voorkomen omdat niet één leerling een geintje uithaalt, maar meerdere leerlingen hetzelfde geintje uithalen met hetzelfde slachtoffer.

Heb je een geintje vaker gehoord: stop het!

6 Herhaald plagen is pesten

Bijlage 6: Signaleringslijst pesten

Slachtoffers op school	ja	nee
1. Wordt ... (herhaaldelijk) op een gemene manier geplaagd, uitgescholden (heeft een scheldnaam), bespot, gekleineerd, belachelijk gemaakt, vernederd, bedreigd, gecommandeerd, overheerst of onderworpen.		
2. Steken klasgenoten de draak met ... en lachen ze hem/haar op een spottende en onvriendelijke manier uit?		
3. Wordt ... lastig gevallen, weggeduwd, gestoten, gestompt, geslagen, geschopt en is ... niet in staat zichzelf adequaat te verdedigen?		
4. Is ... betrokken bij 'twisten' of 'ruzies' waarin hij/zij zich totaal niet kan verdedigen en waaruit hij/zij soms huilend probeert te ontsnappen?		
5. Worden boeken, geld of andere eigendommen van ... beschadigd of slingeren deze rond?		
6. Heeft ... blauwe plekken, verwondingen., sneeën., schrammen of gescheurde kleding die ze niet op een normale manier opgelopen kunnen hebben?		
7. Is ... (vaak) alleen en wordt hij/zij uitgestoten door de klas/groep tijdens de pauzes?		
8. Heeft ... een enkele goede vriend(in) in de klas?		
9. Wordt. .. als een van de laatsten gekozen bij het samenstellen van een team?		
10. Probeert ... in de pauze dicht bij de leerkracht of andere volwassenen te blijven?		
11. Vindt... het erg moeilijk hardop te praten in de klas en maakt hij/zij een angstige indruk?		
12. Ziet ... er bang, ongelukkig, neerslachtig of huilerig uit?		
13. Toont... een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten?		

Algemene kenmerken slachtoffers	ja	nee
1. Is ... fysiek zwakker dan zijn/haar leeftijdgenoten?		
2. Is ... lichamelijk overdreven voorzichtig, bang voor pijn of bang om zichzelf te bezeren, onhandig tijdens spel, sport en vechten en/of heeft hij/zij een slechte lichamelijke coördinatie?		
3. Is ... behoedzaam, gevoelig, stil, teruggetrokken, passief, onderdanig en verlegen en gemakkelijk aan het huilen te brengen?		
4. Is ... angstig, onzeker van zichzelf, ongelukkig en bedroefd?		
5. Heeft ... een negatief beeld van zichzelf en wekt hij/zij de indruk dat hij/zij zich een waardeloze en ongeschikte persoon vindt die niets terug zal doen als hij/zij aangevallen of beledigd wordt?		
6. Kan ... zowel fysiek als verbaal goed voor zichzelf opkomen?		
7. Kan ... beter opschieten met volwassenen dan met leeftijdgenoten?		
8. Haalt ... over het algemeen niet noodzakelijke lagere cijfers?		
9. Is ... driftig en slaat hij/zij doeltreffend terug als hij/zij aangevallen of beledigd wordt?		
10. Is. .. hyperactief, rusteloos, ongeconcentreerd en over het algemeen hinderlijk en onhebbelijk?		
11. Is ... onhandig en kinderlijk en vertoont hij/zij daarbij irritante gewoonten?		
12. Wordt ... door volwassenen niet aardig gevonden?		
13. Probeert... zwakkere leerlingen te pesten?		

Bijlage 7: Verslaglegging pesten

Naam gepeste leerling:	Groep:	Leerkracht(en):
------------------------	--------	-----------------

Gesprekcyclus uitgevoerd door:	
Datum :	Verslag gesprekken met gepeste leerling
	Verslag gesprekken met pester
	Verslag gesprekken met ouders gepeste leerling
	Verslag gesprekken met ouders van pester
	Verslag van het gesprek met de betrokken leerlingen
	Evaluatie
	Eventueel gesprek met of hulp van intern begeleider